

Kulturværdiudvalget

The Danish Commission on the Export of Cultural Assets

Årsberetning

2024

Indhold

Formandens forord	3
Konkrete sager i 2024	4
1. Udførselsforbud og erhvervelser	4
2. Forbehold	4
3. Kulturgenstande i privateje belagt med udførselsforbud m.v.....	4
Udvalgets øvrige arbejde i 2024	5
1. Udvalgets arbejde i beretningsåret	5
2. Gennemgang af kataloger.....	5
3. Individuelle ansøgninger	5
4. Værdigrænsen indeksreguleret for 2024	6
5. Justitsministeriets udvalg om revision af auktionslederloven og loven om handel med brugte genstande og pantelåner- virkosmhed.....	6
6. Henvendelser fra udenlandske myndigheder m.v.....	6
7. EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande	7
Kulturværdiudvalget	8
Sekretariat	8
Kontakt	8
Kulturværdiudvalgets hjemmeside	8
Medlemmer	8

Formandens forord

Kulturværdiudvalget har med *lov om sikring af kulturværdier i Danmark* mulighed for at nedlægge forbud mod udførsel af særlige danske kulturværdier, når der dukker et helt unikt værk op på en auktion, eller når en ejer ansøger udvalget om tilladelse til at føre sin særlige kulturgenstand ud af landet. Det er udvalgets opgave at sikre, at Danmark ikke mister de allervigtigste kulturværdier til udlandet.

I 2024 nedlagde udvalget to udførselsforbud på i alt tre genstande. I beretningen beskriver vi de unikke kulturgenstande, som hidtil har været i privat eje, men som i 2024 blev en del af kulturarven på danske museer. Jeg håber, de indkøbte værker vil blive til glæde, oplysning og uddannelse, og jeg opfordrer alle til at besøge museerne for at opleve de nyindkøbte værker.

Udvalget har ingen midler til indkøb og kan kun købe kulturgenstande, hvis det kan skaffe finansiering. Jeg vil i år endnu engang sende en stor tak til de fonde, der i de konkrete sager om udførselsforbud, som har været i årets løb, generøst har doneret midler til at genstandene kunne indkøbes. Uden fondenes støtte var det ganske enkelt ikke muligt at sikre, at genstandene kan blive i Danmark.

I slutningen af året forlængede udvalget sin samarbejdsaftale med Toldstyrelsen. Den nye aftale løber de næste 5 år og skal sikre både effektiv og solidt samarbejde i konkrete sager og videndeling mellem udvalget og styrelsen. Vi ser frem til fortsat godt samarbejde om at sikre håndhævelse af kulturværdiloven.

En stor tak skal lyde til de sagkyndige og eksperter, som i årets løb har bistået udvalget med deres ekspertise. Takket være jeres store arbejdsindsats sikrer vi fortsat, at umistelig dansk kulturarv forbliver i Danmark.

2024 bliver det sidste år, hvor jeg er formand for Kulturværdiudvalget, da jeg ved årets afslutning går på pension fra min stilling som direktør for Det Kgl. Bibliotek. Jeg vil gerne takke for det gode og konstruktive samarbejde, som jeg gennem årene har haft med mine kolleger - både nuværende og tidligere medlemmer - i Kulturværdiudvalget. Jeg overlader trygt Kulturværdiudvalget til næstformand, rigsarkivar Morten Ellegaard, indtil udvalget vælger en ny formand i 2025.

Svend Larsen

Direktør for Det Kgl. Bibliotek og formand for Kulturværdiudvalget

Konkrete sager i 2024

1. Udførselsforbud. og erhvervelser

Kulturværdiudvalget har nedlagt 2 udførselsforbud på 3 genstande i 2024. De individuelle genstande beskrives kort herunder.

a. Forbud mod udførsel af Albert Küchlers portrættegning af H. C. Andersen fra 1834.

Portrættegning af H. C. Andersen udført af kunstmaleren Albert Küchler (1803-1886) i 1834 blev sat til salg via Liveauktion på Bruun-Rasmussen i juni måned 2024 og blev solgt til et udenlandsk museum.

Udvalgets medlemmer tilsluttede sig den sagkyndige vurdering og nedlagde forbud mod udførsel af tegningen af følgende grunde:

- Ophaver til tegningen er kunstmaleren Albert Küchler (1803-86), som tog imod H.C. Andersen, da denne kom til Rom i 1833. H.C. Andersen og Albert Küchler forblev venner livet igennem.
- Maleren portrætterede H.C. Andersen to gange i januar 1834. Küchler udførte i 1834 tillige i olie det portræt, der i dag befinder sig på det Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot
- Albert Küchlers smukt udførte portrættegning af H.C. Andersen findes kun i dette ene eksemplar.
- Tegningen er udført den 31. januar 1834 med blyant og sølvstift på papir i målet 11 x 8 cm og er signeret af Albert Küchler. Den er fra kunstneren tilgået Den Skandinaviske Forening i Rom, hvorfra den med foreningens øvrige venskabsportrætter i 2024 blev udskilt fra samlingerne og udbudt til salg.
- Tegningen viser en ung H.C. Andersen på sin rejse til Rom i 1833 og er dermed den ældste kendte portrættegning af H.C. Andersen, der er bevaret.

Købet af tegningen blev gjort muligt via donationer fra Ny Carlsbergfondet og H. C. Andersens Fond.

Udvalget besluttede, at tegningen skal indgå i H. C. Andersen Samling på Museum Odense.

b. Forbud mod udførsel af to lamper tegnet af arkitekt Poul Henningsen, 1926 og 1958.

Udvalget modtog en ansøgning om udførselstilladelse af en række lamper i juni måned 2024, heriblandt ”Forum”-lampen fra 1926 og ”Koglen” fra 1958.

Udvalgets medlemmer tilsluttede sig den sagkyndige vurdering fra Designmuseum Danmark og nedlagde forbud mod udførsel af lamperne af følgende grunde:

- Ophaveren til lamperne er Poul Henningsen, som var en af de mest betydelige danske arkitekter og som skabte nogle af de mest ikoniske designs i Danmark.
- ”Forum- Lampen” fra 1926 er en af de første 3-skærmlamper.
- Lampen stammer fra producenten Louis Poulsens lager. Der findes ikke et tilsvarende eksemplar på danske museer.
- PH’s skærmsystem er en del af Den Danske Kulturkanon 2006. Skærmsystemet er pga. sit unikke, modernistiske design blevet synonym med ”danskhed” i udlandet og i Danmark. Den er sandsynligvis det mest udbredte danske design i Danmark
- ”Koglen” eller ”Artiskokken” fra 1958. Lampen blev designet til Eva og Niels Koppels Langeliniepavillon i 1958, som er et af dansk modernistisk arkitekturs hovedværker.
- Dette eksemplar stammer fra producenten Louis Poulsens lager og er den først fremstillede Kogle-lampe

Købet af lamperne blev gjort mulig med støtte fra Hermod Lannungs Museumsfond.

Udvalget besluttede, at lamperne skal indgå i samlingerne på Designmuseum Danmark.

2. Forbehold

Kulturværdiudvalget har ved forhåndsgennemgangen af auktionskataloger i 2024 taget et enkelt forbehold i auktionssager: Forbehold i forbindelse med auktionen over Albert Küchlers portrættegning af H. C. Andersen fra 1834.

Kulturværdiudvalget tog et forbehold i forbindelse med auktionen hos Bruun Rasmussen over denne tegning. Da tegningen blev solgt med henblik på eksport, modtog udvalget en ordinær ansøgning herom, hvorefter et udførselsforbud blev nedlagt; se mere herom i afsnit 1.

3. Kulturgjenstande i privateje belagt med udførselsforbud m.v.

Ved udgangen af 2024 er følgende danske privatejede kulturgjenstande, som alle befinder sig i Danmark, belagt med udførselsforbud:

- Resterende dele af Ålholm-samlingen (1600- og 1700-tallet), 1996-97.
- En flintdolk fra Stubberup ved Nysted (stenalderen), 2010.

Årstallet i parentes henviser til oprindelsesåret/perioden for oprindelse, mens det andet årstal angiver året for nedlæggelse af udførselsforbud.

Udvalgets øvrige arbejde i 2024

1. Udvalgets arbejde i beretningsåret

Der har været afholdt et møde i Kulturværdiudvalget i 2024.

I november 2024 har Kulturudvalgets formand underskrevet en ny samarbejdsaftale med Toldstyrelsen. Samarbejdsaftalen har til formål at skabe gode rammer for et konstruktivt og effektivt arbejde mellem de to parter. I samarbejdsaftale vægtes især styrkelsen af det tværfaglige samarbejde mellem Toldstyrelsen og Kulturværdiudvalget, herunder også en sikring af den fortsatte uddannelse af toldmedarbejdere, så de er klædt på til at håndtere kulturgoder. Samarbejdsaftalen løber som udgangspunkt frem til 2029.

2. Gennemgang af kataloger

En del af Kulturværdiudvalgets arbejde består i en forhåndsgennemgang af auktionskataloger. Fremgangsmåden i forbindelse med forhåndsgennemgangen er fastlagt i § 9 i bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier i Danmark (senest ved bekendtgørelse nr. 391 af 30. april 2011). Udvalget foretager før auktionen en foreløbig gennemgang af kataloget og eventuelt en besigtigelse af visse genstande. Katalogerne skal derfor være udvalget og sekretariatet i hænde senest 10 dage før auktionen for, at udvalget kan nå at gennemgå og forhåndsvurdere indholdet.

Kulturværdiudvalget meddeler på baggrund heraf, hvilke genstande og værker udvalget tager *forbehold* for, dvs. de genstande og værker, der ved salg med henblik på udførsel til udlandet gennem efterfølgende ansøgning kræves forelagt udvalget til nærmere bedømmelse og afgørelse, før en tilladelse til udførsel kan gives. Hvis en ansøgning om udførselstilladelse afslås, skal Kulturværdiudvalget i medfør af kulturværdilovens § 11 fremsætte et købstilbud, der svarer til hammerslagsprisen med tillæg af auktionsomkostninger, svarende til købers nettokøbspris.

Forhåndsgennemgangen kan desuden bevirke, at udvalget indstiller til kulturministeren, at ministeren træffer beslutning i henhold til lovens dispensationsbestemmelse (§ 2, stk. 4). Udvalget har i 1997 præciseret, at udvalgets forbehold også kan omfatte genstande, der efterfølgende vil kræve indstilling til kulturministeren. Katalognumre, for hvilke der ikke tages forbehold, kan omvendt frit udføres efter auktionen.

Kulturværdiudvalget havde i 2024 et møde med Bruun Rasmussens Kunstauktioner om samarbejdet om forhåndsgennemgang af de fysiske kataloger fra deres kunstauktioner.

3. Individuelle ansøgninger

Det fremgår af kulturværdilovens § 11, at Kulturværdiudvalget skal fremsætte et tilbud om erhvervelse af genstanden til markedsprisen, såfremt en ansøgning om udførselstilladelse afslås. Genstandens værdi fastsættes efter råd fra særligt sagkyndige, og udvalget kan bl.a. benytte sagkyndige udpeget af bl.a. Auktionslederforeningen, Dansk Kunst Antikvitetshandler Union, Den Danske Antikvarboghandlerforening og Kunst Antik Design Ringen.

Kulturværdiudvalget har i 2024 modtaget i alt 70 individuelle ansøgninger om udførselstilladelse for kulturgenstande i privateje.

68 ansøgninger blev bevilget, idet der i 2 sager blev der nedlagt forbud mod udførsel (se s. 4).

4. Værdigrænsen indeksreguleret for 2022

Den oprindelige værdigrænse på 150.000 kr. for genstande, som er ældre end 50 år, skal årligt reguleres pr. 1. januar efter udviklingen i det af Danmarks Statistik offentliggjorte forbrugerprisindeks, jf. kulturværdilovens § 2, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 5.

Med virkning fra 1. januar 2022 blev værdigrænsen hævet til 173.000 kr.

Værdigrænsen for fotografier, som uanset alder har en værdi på kr. 30.000 eller derover, reguleres derimod ikke.

5. Revision af auktionslederloven og loven om handel med brugte genstande og pantelånervirksomhed blev gennemført i 2024

Justitsministeren nedsatte i foråret 2017 et udvalg, som fik til opgave at gennemføre en samlet gennemgang af auktionslederloven (fra 1935) og lov om handel med brugte genstande m.v. (fra 1966) og udarbejde forslag til en moderniseret lovgivning på området. Udvalget skulle se på, om regelsættene skulle justeres, bl.a. med henblik på at sikre kontrol med handel med brugte genstande og hindre videresalg af stjalne, forfalskede og ulovligt udførte genstande, ligesom regelsættene skulle tilpasses den samfundsmæssige og teknologiske udvikling, herunder hvad angår anvendelsen af internettet.

Kulturværdiudvalgets juridiske rådgiver, Lene Hedegaard Johansen, blev udpeget som Kulturministeriets repræsentant i udvalget. Udvalget afgav betænkning i 2023.

Justitsministeriet fremsatte i 2024 lovforslag i overensstemmelse med udvalgets betænkning. Lovforslagene blev vedtaget i Folketinget den 3. december 2024.

Auktionslederloven udgør den juridiske ramme om frivillige, offentlige auktioner.

En auktionsleder er ansvarlig for en auktions gennemførelse, men er ikke nødvendigvis auktionsholder, dvs. den der gennemfører auktionen.

Kulturværdiudvalgets interesse i auktionslederloven er af mere generel interesse, altså primært at der findes en professionel og ordentlig branche for auktioner og at der føres tilsyn med branchen.

Lov om handel med brugte genstande samt pantelånervirksomhed (også kaldet marskandiserloven) har til formål at forebygge handel med stjalne brugte genstande i alle typer handler med brugte genstande. Fremover er også onlineauktioner reguleret af denne lov. Erhvervsdrivende, som sælger brugte genstande og afholder onlineauktioner, skal have bevilling fra politiet, og politiet får en forpligtelse til at føre tilsyn med bevillingshaveren.

Justitsministeriet tager del i et samarbejde med bl.a. Forsikring & Pension, Bo trygt!-kampagnen og politiet om at etablere et digitalt register over stjålne genstande. Registeret skal være offentligt tilgængeligt og indeholde oplysninger om genstande, der er meldt stjålet. Et offentligt, elektronisk og søgbart register over sådanne genstande har været et stor ønske for auktionsbranchen – og for politiet - som hidtil ikke har haft mulighed for at søge i et kosterregister.

Kulturværdiudvalget har interesse i at få adgang til oversigt over, hvem der har bevilling, så bl.a. Kulturværdiudvalget kan få overblik og konkret viden om, hvem der har bevilling til at afholde onlineauktioner. Denne viden er værdifuld, fordi det vil blive muligt at målrette information om Kulturværdiudvalgets arbejde direkte også til auktionshuse, der benytter sig af onlineauktioner og dermed udbrede viden om den informationsforpligtelse, som påhviler disse aktører i henhold til lov om sikring af kulturværdier i Danmark med tilhørende bekendtgørelse.

6. Henvendelser fra udenlandske myndigheder m.v.

Kulturværdiudvalget modtager lejlighedsvis henvendelser fra udenlandske myndigheder, f.eks. om udførsel af kulturværdier, som stammer fra Danmark. Udvalget finder det positivt, at det internationale samarbejde på denne måde har vist sig at fungere. Udvalget har i de konkrete sager undersøgt, om der skulle være søgt om udførselstilladelse, og hvad konsekvenserne i givet fald skulle være.

Udvalget har i 2024 en verserende sag om tilbageførsel af en kulturgenstand til Danmark.

7. EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande

Efter etableringen af det indre marked, hvor grænsekontrol som hovedregel bortfaldt mellem EU-landene, blev det besluttet, at de enkelte EU-landes nationale kulturbeskyttelsesregler fortsat er gældende. Etableringen af det indre marked ændrede ikke ved den danske kulturværdilov eller den praksis, der er gældende i relation til loven. Det er fortsat denne lov, der regulerer hvornår og under hvilke betingelser, der kan nedlægges forbud mod udførsel af kulturgenstande fra Danmark til såvel EU-lande som lande uden for EU.

For at styrke de nationale beskyttelsesinteresser er der tillige skabt et fælles regelsæt, der skal hindre ulovlig udførsel af kulturgenstande ud over EU's fælles toldgrænser i henhold til Rådets forordning nr. 3911/92 af 9. december 1992 om udførsel af kulturgoder. Forordningen, der trådte i kraft den 1. april 1993, er senest ændret ved Rådets forordning nr. 116/2009 af 18. december 2008 om udførsel af kulturgoder, der trådte i kraft i den 2. marts 2009. Disse regler om udførsel til lande uden for EU betyder, at der ved udførsel af bestemte kulturgenstande skal foreligge en udførselstilladelse, og at der i disse tilfælde skal anvendes en særlig europæisk ansøgningsformular. Ligesom det er det danske Kulturværdiudvalg, der administrerer den danske lov, er det også udvalget, der administrerer det fælles EU-regelsæt for det danske område.

Ansøgninger om udførsel af kulturgenstande til tredjelande skal således også fremsendes til Kulturværdiudvalget, der i hvert enkelt tilfælde træffer beslutning om udførselstilladelse. Der er visse forskelle i de to regelsæt med henblik på kategorier og værdi- og aldersgrænser, og ordningen indebærer, at der også skal søges om udførselstilladelse i en række tilfælde, hvor en tilladelse ikke er nødvendig efter den danske kulturværdilov.

Kulturværdiudvalget har i 2024 modtaget 97 ansøgninger om tilladelse til udførsel af i alt 1075 enkeltgenstande eller samlinger i henhold til EU-forordningen. Heraf er 37 ansøgninger omfattende 194 genstande, indgivet af museer og privatpersoner, som ønskede en midlertidig udførselstilladelse i forbindelse med udlån til udstillinger i udlandet. Herudover blev der givet definitiv udførselstilladelse i 60 ansøgninger omfattende tilsammen 881 enkeltgenstande.

Kulturværdiudvalget

Sekretariat

Kulturværdiudvalgets sekretariatsfunktioner varetages af akademisk medarbejder, mag.art. og ph.d. Laura Søvsø Thomasen Det Kgl. Bibliotek. Funktionen som udvalgets juridiske rådgiver varetages af chefjurist Lene Hedegaard Johansen, Det Kgl. Bibliotek.

Kontakt

Kulturværdiudvalgets Sekretariat
Det Kgl. Bibliotek
Christians Brygge 8

1219 København K
kulturvaerdier@kb.dk
(+45) 91 32 47 23

Kulturværdiudvalgets hjemmeside

kulturvaerdier.kb.dk/

Medlemmer ved årets udgang

Svend Larsen	(formand)	Direktør Det Kgl. Bibliotek
Morten Ellegaard	(næstformand)	Rigsarkivar Rigsarkivet
Astrid La Cour		Direktør Statens Museum for Kunst
Rane Willerslev		Direktør Nationalmu- seet
Anne-Louise Sommer		Direktør Designmuseum Danmark